

FORENZNÍ PEDOPATOLOGIE – PROBLEMATIKA STANDARDU PITVY

Autor: Tereza Žwaková

Školitel: MUDr. Martin Dobiáš, Ph.D.

Ústav soudního lékařství a medicínského práva, LF UP v Olomouci

Co je to forenzní pedopatologie?

Z odborné literatury a klinické praxe souhrnně vyplývá, že forenzní pedopatologie je součástí oboru soudního lékařství, která se zaměřuje na úmrtí dětí do 18 let. Úmrtí dítěte vyžaduje vždy zvláštní pozornost soudního lékaře. Takovéto úmrtí je často spojeno s výraznou emotivní reakcí pozůstalých a nutným hledáním odpovědi na zásadní otázku, jaká byla příčina tohoto úmrtí. V soudním lékařství, stejně jako v celé medicíně platí, že „dítě není malý dospělý“, protože dětský organismus se svými morfologickými i funkčními specifiky liší od dospělého, a proto posuzování smrti dítěte vyžaduje použití zvláštních soudnělékařských postupů, které mají oproti pitvě dospělého značné rozdíly. (Straka L., Vorel F., Krajčovič J., 2015)

Úmrtnost dětí v České republice

Dle údajů Českého statistického úřadu zemřelo v České republice za období 2007 – 2016 6748 dětí do 19 let, což odpovídá 0,63 % celkového počtu zemřelých osob na tomto území za daný časový úsek. (Český statistický úřad, 2017)

Proč je toto téma tak důležité?

Světová zdravotnická organizace (World Health Organization) klade na téma zdraví dětí značný důraz. V programu Zdraví pro všechny do 21. století si organizace v rámci prioritních cílů stanovila Zdravý začátek do života a Zdraví mládeže do 18 let. (World Health Organization, 1998) Na tyto cíle pak navazuje v rámci nové strategie na podporu zdraví a blahobytu „Zdraví 2020“. (World Health Organization, 2012) Vzhledem k nízkému procentu

úmrtí dětí na celkovém počtu zemřelých osob a citlivosti tohoto tématu je nutné, aby se posuzováním a vyšetřováním příčiny úmrtí zabývali experti na oblast pediatrických pitev z oboru soudního lékařství a zároveň, aby existoval doporučený postup uznávaný odbornou soudnělékařskou společností, podle kterého by mohli postupovat.

Význam pediatrické pitvy

Pitva vždy byla tradičním kritériem pro rozhodnutí o příčině smrti a hrála významnou roli v lékařském vzdělání a také v kontrole kvality a úrovně lékařské péče. (Kumar P., Taxy J., Angst D., 1998) V současnosti je pitva dítěte více akceptována než pitva dospělého, protože rodiče vyžadují více informací o smrti svého dítěte a dopady na další těhotenství. Toto složité, ale pro budoucnost velmi cenné vyšetření je důležité od embryonálního období po celou dobu dětství. V kombinaci se záznamy z anamnézy poskytuje pitva potřebné informace pro rodinu v rámci problematiky dalších těhotenství. Pitva tak zlepšuje jak léčbu, tak standard péče v budoucnu. (Gilbert-Barness E., Spicer D.E., Steffensen T.S., 2013)

Jak se liší pitva dítěte od pitvy dospělého?

Normální anatomie dospělého a dítěte je podobná, nicméně pitva se významně liší. Rozmanitost a složitost vrozených vývojových vad u pitvy plodů a novorozenců jsou nekonečné a soudní lékař musí postupovat tak, aby je zachoval bez deformace těla. (Gilbert-Barness E., Spicer D. E., Steffensen T. S., 2013) Dětský organismus, a to zvláště v nízkém věku, vykazuje podstatně nižší schopnost přizpůsobit se na změnu zevních a vnitřních podmínek, které mohou vést k úmrtí. Pokud dojde k selhání životních funkcí u dítěte, nemusí se vyvinout viditelné změny v takové míře, jako u dospělého. Proto má pitevní diagnostika u dítěte své výrazné zvláštnosti, které mají za úkol odhalit i ty nejjemnější změny, které mohly k úmrtí vést. Před pitvou by mělo být vždy provedeno rentgenologické vyšetření, ještě lépe pak CT vyšetření. (Straka L., Vorel F., Krajčovič J., 2015)

Situace okolo standardu pitvy dítěte

V České republice zákon č. 372/2011 Sb. a č. 147/2016 Sb. vymezuje, kdy má být provedena pitva dítěte zemřelého do 18 let věku a dítěte mrtvě narozeného, ale neexistují žádné doporučené postupy nebo závazné pokyny, jak takové pitvy provádět, jaké odebrat vzorky

tkání, zda provést rentgenologické vyšetření, nebo jiná další vyšetření nebo zda pořizovat během pitvy fotodokumentaci a pokud ano, pak čeho. Na základě vyhledávání v databázích PubMed, Guidelines International Network (G-I-N) a Scholar Google a kontaktování 20 zahraničních odborných společností z oborů patologie a soudního lékařství z USA, Velké Británie, Austrálie a Kanady jsme zjistili, že na pitvu dítěte do 1 roku věku existují závazné pokyny v Kalifornii, Velké Británii, Austrálii a Novém Zélandu. Protokol zahrnující děti do 18 let jsme získali pouze z Kolumbie. The National Association of Medical Examiners (NAME) vydala doporučení pro pitvu dítěte s podezřením na úraz hlavy.

Tabulka č. 1: Seznam užívaných standardů a protokolů pro pitvu dětí, kojenců, novorozenců a plodů s uvedením státu, kde jsou užívány

Název	Stát
Forensic Pathology - Code of Practice and Performance Standards in NSW - Appendix 7 - Standard guidelines: Sudden Unexpected Death in Infancy (SUDI)	Austrálie
State of California Standardized Autopsy Protocol - SUDI	USA
Sudden unexpected death in infancy - A multi-agency protocol for care and investigation	Velká Británie
DC Office of the Chief Medical Examiner Standard Operating Procedures - Section 8: Postmortem Examination I: Infant and Child Deaths	USA
Perinatal post-mortem examination	Austrálie a Nový Zéland
National Association of Medical Examiners Position Paper: Recommendations for the Postmortem Assessment of Suspected Head Trauma in Infants and Young Children	USA
Guidelines on autopsy practice: Fetal autopsy (2nd trimester fetal loss and termination of pregnancy for congenital anomaly)	Velká Británie
Guidelines on autopsy practice -Third trimester antepartum and intrapartum stillbirth	Velká Británie

Zdroj: Vlastní zpracování

Závěr

Z výsledků je patrné, že vyjma výše uvedených zemí neexistují žádné jednotné postupy pro pitvu dětí do 18 let, z čehož lze usuzovat, že většina patologické a soudnělékařské společnosti nepoužívá žádné sjednocené postupy v rámci pitev dětí do 18 let. Zájem o tyto postupy však narůstá, a tak je pravděpodobné, že v budoucnu bude kladen důraz na jejich vytvoření.

Zdroje

Odborné publikace:

HIRT, Miroslav. *Soudní lékařství*. I. díl. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5680-6.

GILBERT-BARNESS, Enid, Diane SPICER. *Handbook of pediatric autopsy pathology*. 2. vyd. New York, NY: Springer New York, 2013. ISBN 9781461467113.

Internetové zdroje:

JAMA PEDIATRICS.: Autopsies in Children – Are They Still Useful? – článek ze dne [online] 1. 6. 1998 [25. 3. 2018]. Dostupné z:

<https://jamanetwork.com/journals/jamapediatrics/fullarticle/189612?resultClick=1>

<http://www.zdrav.cz/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=1669>

http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/88590/EHFA5-E.pdf?ua=1

<https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-podle-pohlavi-a-veku-2007-2016>

Seznam obrázků, tabulek a fotek:

Tabulka č. 1: Seznam užívaných standardů a protokolů pro pitvu dětí, kojenců, novorozenců a plodů s uvedením státu, kde jsou užívány (*Zdroj: Vlastní zpracování*)